COORDONATE EPISTEMICE ALE DEZVOLTĂRII EXPRESIVITĂȚII VORBIRII ELEVILOR

EPISTEMIC COORDINATES OF THE DEVELOPMENT OF STUDENT SPEECH EXPRESSIVITY

Iana Tatiana-Irina, doctorand, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

Modelul teoretic al dezvoltării expresivității vorbirii reprezintă o sistematizare-structurare a demersurilor epistemic, teoretic și praxiologic ale educației literar-artistice, reprezentate de:

a) *pe coordonata epistemică:* poetica lui Aristotel (mimesis-ul și catharsis-ul); conceptul estetic al lui Platon (unitatea frumosului și utilului; centrarea pe idealul uman și social); sistemul filosofic al lui

Kant, care atribuie artei calitatea de a doua existență a omului (cea metafizică, suprasensibilă); teoria despre originea (=esența) operei de artă a lui M. Heidegger; prima definiție a lui F. Schiller a educației artistice și estetice ca domenii de cunoaștere umană, teoria lui F.W. Schelling cu privire la poezie (=literatură) ca esență a artei în genere; concepția filozofică a lui Șt. Lupașco cu privire la ființa umană - creatoare a adevărului, care se produce pe sine ca ființă creatoare;

b) *pe coordonata teoretică:* teoria finalității estetice a literaturii: G. Lanson, J. Mukarovsk; teoria receptării operei de artă: W. Iser, H.R. Jauss , U. Eco, T. Vianu; opera ca text: U. Eco, M. Corti, Iu. Kristeva, R. Barthes; teoria orizontului de așteptare și a experiențelor literare și estetice: H. R. Jauss; semiotica lecturii: U. Eco, Iu. Kristeva; teoria lecturii: W. Iser, P. Cornea, R. Barthes; teoria și metodologia educației literar-artistice: Vl. Pâslaru, C. Șchiopu;

c) *pe coordonata praxiologică:* nivelurile de dezvoltare literară a elevilor (Vl. Pâslaru); conceptul de structură a activității literare-lectorale a elevilor: G. N. Kudinași Z. N. Novleanskaia, G. N. Melik-Pașaev; conceptele de formare a competenței de expresivitate artistică a elevilor: C. Parfene, A. Panfil, M. Pavilescu.

The theoretical model of the development of speech expressiveness represents a systematization-structuring of the epistemic, theoretical and praxiological approaches of the literary-artistic education, represented by:

a) *on the epistemic coordinate*: the poetics of Aristotle (mimesis and catharsis); Plato's aesthetic concept (the unity of the beautiful and the useful; the focus on the human and social ideal); Kant's philosophical system, which attributes to art the quality of man's second existence (the metaphysical, supersensible); the theory of the origin (=essence) of M. Heidegger's work of art; F. Schiller's first definition of artistic and aesthetic education as fields of human knowledge,

F.W. Schelling on poetry (=literature) as the essence of art in general; the philosophical conception of Șt. Lupașco on the human being - creator of truth, who produces himself as a creative being;

b) *on the theoretical coordinate*: the theory of the aesthetic finality of literature: G. Lanson, J. Mukarovsk; the theory of reception of the work of art: W. Iser, H.R. Jauss, U. Eco, T. Vianu; opera ca text: U. Eco, M. Corti, Iu. Kristeva, R. Barthes; the theory of the waiting horizon and of literary and aesthetic experiences: H. R. Jauss; semiotics of reading: U. Eco, Iu. Kristeva; reading theory: W. Iser, P. Cornea, R. Barthes; theory and methodology of literary-artistic education: Vl. Pâslaru, C. Șchiopu;

c) *on the praxiological coordinate*: the levels of literary development of the students (Vl. Pâslaru); the concept of structure of the literary-lectoral activity of the students: G. N. Kudinași Z. N. Novleanskaia, G. N. Melik-Pashaev; the concepts of forming the competence of artistic expressiveness of the students: C. Parfene, A. Panfil, M. Pavilescu.

Cuvinte cheie: *expresivitate, coordonata epistemică, coordonata teoretică, coordonata praxiologică, teorie*

Key-words: *expressiveness, the epistemic coordinate, the theoretical coordinate, the praxiological coordinate, theory*